

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/ Issue 12 (Eylül/ September 2023), s. 1216-1233.

Geliş Tarihi-Received: 09.07.2023

Kabul Tarihi-Accepted: 15.08.2023

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1324759

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin İklim Değişikliği Kaygı Durumlarının Çeşitli Değişkenler ile İncelenmesi

Investigation of Climate Change Anxiety Status of Social Work Students with Various Variables

Semih SÜTÇÜ*
Aykut Can DEMİREL**

Öz

Değişim kaçınılmazdır ve oluşturduğu yeni durumla baş etmek insanlarda strese ve kaygıya yol açmaktadır. Son yıllarda insanlığın karşılaştığı ve kaygı uyandıran önemli değişimlerden birisi kuşkusuz iklim değişikliğidir. Küresel bir sorun olarak tanımlanan iklim değişikliğinin oluşturduğu yeni durum ekolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlara neden olabilmektedir. Tarihsel açıdan bütün insanlar için sosyal adaleti ve iyilik halini gerçekleştirmeyi idealize eden sosyal hizmet mesleği iklim değişiminin ortaya çıkardığı güçlüklerle baş etmede önemli bir rol alabilir. Bu bağlamda araştırmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin iklim değişikliği kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma verileri "İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği" (İDKO) ile toplanmıştır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile ulaşılan 256 sosyal hizmet bölümü öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Verilerin analizi SPSS 22 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin orta düzeyde iklim kaygısına sahip oldukları anlaşılmıştır. Veriler kadınların erkeklere göre daha yüksek iklim değişikliği kaygısına sahip olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan katılımcıların gelir algıları ve iklim değişikliği ile ilgili ders alma durumlarının iklim kaygı düzeylerini etkilemediği anlaşılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda, iklim değişikliği, iklim krizi gibi konularda özellikle üniversite öğrencileri için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına önem verilmeli, bu alanda gerekli eylemler hayata geçirilmelidir.

Anahtar kelimeler: İklim değişikliği, kaygı, küresel sorun, öğrenci, sosyal hizmet.

Abstract

Change is inevitable and coping with the new situation it creates causes people stress and anxiety. Undoubtedly, one of the most significant and worrying changes that humanity has faced in recent years is undoubtedly the change in climate. The new situation created by climate change, which is defined as a global problem, can cause ecological, psychological, social, and economic problems. The social work profession, which has historically idealized social justice and goodness for all people, can play an important role in dealing with the

* Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Niğde/Türkiye, e-posta: semihsutcu@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6833-3464.

** Öğr. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, e-posta: aykutcandemirel@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6388-7313.

difficulties posed by climate change. In this context, the aim of the research is to examine the climate change anxiety levels of social work students in terms of some variables. Research data were collected with the "Climate Change Anxiety Scale" (IDKO). The sample of the study consists of 256 social work students reached by simple random sampling method in the research. Data analysis was done with the SPSS package program. Test and ANOVA test were used in the analysis of the data. As a result of the analyzes, it was understood that social work students have mid-level climate anxiety. The data showed that women have higher climate change anxiety than men. On the other hand, it was understood that the income perceptions of the participants and the status of taking courses related to climate change did not affect their climate anxiety levels. In line with the results of the research, attention should be paid to information and awareness-raising activities, especially for university students, on issues such as climate change and climate crisis, and necessary actions should be taken in this area.

Keywords: Climate change, anxiety, global problem, student, social work.

Giriş

Dünya var olduğu andan itibaren sürekli olarak değişim halindedir. Kimi zaman buz kimi zaman alev topuna dönüşen Dünyada, dört buçuk milyar yıllık süreçte birçok kez iklim değişikliği yaşanmıştır. En geniş anlamıyla iklim değişikliği, iklim sisteminin istatistiksel özelliklerinde birkaç on yıl veya daha uzun süre devam eden bir değişiklik olarak tanımlanmaktadır (Australian Academy of Science - AAS, 2023). İklim değişikliği, her ne kadar bir süreç olarak süreklilik arz etse de 21. yüzyılda iklim değişikliği tüm türleri, ekosistemi ve özellikle de insan yaşamını tehdit etmeye başlamıştır.

Küresel ölçekte artan sera gazı emisyonları ve doğal kaynakların çok ve hızlı tüketimi, dünya genelinde iklimin değişmesine neden olmaktadır. Bilimsel çalışmalar, artan sera gazı emisyonlarının, atmosferdeki karbondioksit miktarının artmasına neden olduğunu göstermektedir (IPCC, 2015). Küresel ölçekteki iklim değişiklikleri, sıcaklık artışı, deniz seviyesi yükselmesi, aşırı hava olayları gibi bir dizi etkiye yol açmaktadır (IPCC, 2018). Bu etkiler, doğal ekosistemleri, tarımı ve su kaynaklarını ciddi şekilde etkilemektedir (WB, 2020).

İklim değişikliği 21. Yüzyılın başlarından itibaren insanlığın gündemini en çok meşgul eden konulardan olmuş ve küresel bir sorun olarak tanımlanmıştır (WHO, 2023). İklim değişikliği son yıllarda popülerliği giderek artan bir konu olsa da tarihsel olarak insanlık hem bölgesel hem de küresel düzeyde iklim değişikliklerine şahit olmuştur. Her ne kadar doğal bir durum olsa da iklim değişikliği hem insanlar hem de diğer canlılar üzerinde bir takım yıkıcı etkilere neden olabilmektedir. İnsanlık açısından bakıldığında tarımsal üretim kayıpları, kıtlık, göç, doğal afetler gibi birçok sosyal ve ekonomik soruna yol açabilmektedir. Diğer taraftan değişimin getirdiği belirsizlik ve stres insanların madde bağımlılığı, kaygı bozuklukları ve depresyon gibi psikolojik sorunları etkileyebilmektedir (Aras ve Demirci, 2020).

İklim değişikliğinin etkileri ülkelerden ülkelere değiştiği gibi, bölgesel ve yerel ölçekte de farklılık göstermektedir. Bölgeye göre değişen iklim modelleri, farklı bölgelerin farklı şekillerde etkilendiğini göstermektedir (UNEP, 2021). Bazı bölgelerde sıcaklık artışı daha belirgin iken, bazı bölgelerde yağış miktarı azalmaktadır. Bölgesel ölçekteki iklim değişiklikleri, tarımsal faaliyetler, su kaynakları, ekonomi ve insan sağlığı üzerinde doğrudan etkilere yol açmaktadır (Lobell vd., 2008). Küresel iklim değişikliği, yerel ölçekteki iklim değişikliklerini etkilerken, bölgesel değişiklikler de küresel iklim sistemini etkilemekte ve karşılıklı bir etkileşim oluşturmaktadır. Tropik bölgelerde ormanların tahribatı, küresel karbondioksit emilimini azaltarak sera gazı salınımını artırması, (Harris vd., 2020) hızla artan deniz seviyesinin kıyı bölgelerinde yaşayan insanları ve ekosistemleri doğrudan etkilemesi (Nicholls vd., 2019) bu duruma örnek olarak verilebilmektedir. Bu nedenlerle, iklim değişikliğiyle mücadele etmek, iklim

değişikliğinden olumsuz etkilenen birey, aile, gruplar ve toplumlar için hem küresel hem de yerel düzeyde eylemler önem taşımaktadır. Bu eylemlerin ve değişimin öncü meslek gruplarından birisi de sosyal hizmettir. Sosyal hizmet, iklim değişikliği ve krizinden etkilenen toplumun her bireyi için savunuculuk temelinde, insan hakları ve sosyal adalet için mücadele görevini üstlenmektedir. Sosyal hizmet iklimle bağlantılı olarak toplumun üyelerinde ortaya çıkan her bireysel ve toplumsal sorunla mücadele etmek için vaka yönetici, değişim ajanı rolü, eğitim, danışmanlık ve kaynak yönetimi gibi rolleri üstlenir. Böylelikle sosyal hizmet iklim değişikliğiyle bağlantılı olarak gençlerde, yaşlılarda hatta toplumun bütün kesimlerinde ortaya çıkabilecek her türlü kaygı ve endişe ile mücadelede önemli bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada da iklim değişikliğinin gençler üzerindeki en belirgin etkilerinden olan gençlerin iklim değişikliği kaygı durumlarının belirlenmesi, kaygı durumları ile bağlantılı olan faktörlerin ilişkisel olarak ortaya çıkarılması hem gençler hem de uygulayıcılar için önem taşımaktadır.

Kuramsal Çerçeve

Sosyal hizmet mesleği tarih sahnesine çıktığı günden itibaren müracaatçıların farklı sorun ve ihtiyaçlarına çözümler aramaktadır. Sosyal hizmet müdahaleleri ve müracaatçıların sorun ve ihtiyaçları toplumsal değişimlerden ve yeni gelişen sorunlardan (örneğin Büyük Buhran sonrası ekonomik destek ağırlıklı sosyal hizmet müdahaleleri) etkilenmiş ve bu nedenle yeni uygulama modelleri ve yaklaşımları geliştirmiştir. Bu değişimlerden biri Sanayi Devriminin son iki yüzyıldır dünya üzerindeki olumsuz bir etkisi olan iklim değişikliğidir. İklim değişikliği meselesi son otuz yıldır, daha görünür olmaya başlamış; birey ve toplum yaşamı üzerinde etkileri hissedilir bir boyuta ulaşmıştır.

İklim Değişikliğinin Bireysel ve Toplumsal Etkileri

İklim değişikliği, dünya genelinde yaşanan önemli çevresel sorunlardan biridir. Küresel ısınma, hava kirliliği, su kaynaklarının azalması ve doğal afetler gibi etkileriyle toplumları derinden etkilemektedir. İklim değişikliği, çevresel etkilerinin yanı sıra toplumlar üzerinde de çok önemli etkileri vardır. İklim değişikliği toplumları sosyal, ekonomik, psikolojik ve kültürel boyutlarda etkilemektedir. Adger (2006) çalışmasında iklim değişikliğinin toplumsal düzen üzerinde etkili olacağını; insanların göç ve yerinden edilmesinde önemli faktörlerden birisi olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca iklim değişikliği, kuraklık, sel ve diğer doğal afetlerin artmasıyla birlikte, insanların yaşadıkları bölgeleri terk etmelerine neden olabileceği ve bu durumun daha da yayılıp, toplumların dokusunu değiştirebileceğini ifade etmektedir. Berry vd. (2010), iklim değişikliğinin bir başka boyutu olan gıda güvenliğine değinmekte; iklim değişikliğinin tarım alanlarında verimlilik kaybına ve gıda kaynaklarının azalmasına yol açacağını, böylelikle, gıda güvenliği sorunlarının, toplumların sağlığını, ekonomisini ve sosyal istikrarını etkileyeceğini belirtmektedir. McMichael (2013) ise iklim değişikliğinin sağlık sorunları boyutu üzerinde durmuş; iklim değişikliğinin, hava kirliliği, sıcaklık artışı ve vektör kaynaklı hastalıklar gibi faktörler aracılığıyla insan sağlığı üzerinde doğrudan etkilere sahip olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu durumun toplumlarda sağlık hizmetlerine olan ihtiyacı arttıracığını, böylelikle sağlık alanındaki sosyal hizmet uzmanlarının da önemli bir rol üstleneceklerine dikkat çekmektedir.

American Psychological Association (APA) 2017 yılında yayınladığı raporda iklim değişikliğinin insan yaşamı üzerinde fiziksel ve zihinsel sorunlara yol açabileceğini belirtmiştir. Dorn (2019) ise iklim değişikliğinin insan yaşamı üzerinde fiziksel, zihinsel, psikolojik ve toplumsal sorunlara neden olduğunu belirtmiştir. İklim değişikliğinin bireyler ve toplumlar üzerinde etkileri şu şekilde sıralanabilir;

Fizyolojik Sorunlar: İklim değişikliğinin insan yaşamına ilk elden hem kısa sürede hem de uzun vadede ki etkisi fizyolojik yapı üzerinedir. On yıllardır süren bilimsel araştırmalar, parçacık kirliliğinin ve ozonun yaşamın her aşamasında insan sağlığını tehdit ettiğini, erken doğum riskini artırdığını, akciğer ve kalp hastalıklarına neden olduğunu veya kötüleştirdiğini, yaşam sürelerini kısalttığını açıkça göstermektedir (American Lung Association-ALS, 2023). Aşırı sıcaklıklar fizyolojik işleyişi etkiler ve yaşlılar, çocuklar, kronik hastalıkları olanlar gibi savunmasız gruplar için tehdit edici olabilir (Dorn, 2019; Shukla, 2013). Dahası iklim değişikliği uzun vadede engelliliğe yol açabilir (UNHRC, 2021).

Zihinsel ve Ruhsal Sorunlar: İklim değişikliğine bağlı hava olayları nedeniyle evlerin, geçim kaynaklarının ve doğal yaşamın kaybı kaygı, depresyon ve travma sonrası strese (PTSB) neden olabilir (Allen, 2020; APA, 2017; Berry, 2009; Dorn, 2019; Kim vd., 2014; Shukla, 2013). İklim değişikliğinin oluşturduğu stresin bir sonucu olarak, insanlar uyuşturucu ve alkol kullanımın ve intihar düşüncesi artması gibi riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Allen, 2020; APA, 2017; Cunsolo Willox vd., 2013; Dorn, 2019; Kim vd., 2014). Ayrıca iklim değişikliğinin yavaş ve geri döndürülemez gibi görünen etkilerinin ortaya çıkışını izlemek; kişinin kendisi, çocukları ve sonraki nesiller için gelecek hakkında endişelenmek de ek bir stres kaynağı olabilir (Searle ve Gow, 2010). Diğer taraftan iklimdeki kademeli, uzun vadeli değişiklikler korku, öfke, güçsüzlük veya bitkinlik duyguları gibi bir dizi farklı duyguyu da yüzeye çıkarabilir (Moser, 2007).

Toplumsal Sorunlar: İklim değişikliği çevresel bir krizden daha fazlasıdır; sosyal bir krizdir. Bu yönüyle iklim değişikliği birçok düzeyde eşitsizliği de beraberinde getirmektedir (Güzel ve Buz, 2019; WB, 2023). İklim değişikliği, buzulların erimesine deniz seviyelerinin yükselmesine, bazı bölgelerde yoğun yağışlar ve sellere ve kuraklığa yol açmakta bu durum insanların zorunlu olarak göç etmesine ve üretim araçlarını kaybetmekle sonuçlanabilmektedir (Reuveny, 2007) İklim kaynaklı bu göç ve üretim araçlarının kaybı beraberinde yoksulluğu da getirebilmektedir (Dorn, 2019; WB, 2023).

İklim Değişikliği ve Kaygı Arasındaki İlişki

İklim değişikliği, son yıllarda dünya genelinde önemi artan ve toplumlar için bir endişe konusu haline gelmiştir. Bu nedenle, iklim değişikliği ile ilgili artan ilgi ve farkındalık, bireylerde çeşitli psikolojik tepkilere ve kaygılara neden olmaktadır.

İklim değişikliği kaygısı, insanların iklim değişikliğiyle ilgili endişelerini ifade etmektedir. Bu kaygı en temelde bireylerin yaşam tarzlarını değiştirmelerine neden olabilmektedir. İklim değişikliği kaygısı, bireylerde stres, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sorunları tetiklemektedir (Reser vd., 2012). Geleceğe dair belirsizlikler, doğal afetlerin etkisi ve kaynak kıtlığı gibi faktörler kişilerin ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir (Berry vd., 2010). İklim değişikliği ve krizin küresel bir boyut kazanmaya başladığı 21. yüzyılda iklim değişikliği konusunda toplumlarda konuya duyulan ilgi de artmaktadır. 21. yüzyılın en büyük küresel sorunlarından birisi olarak ele alınan iklim değişikliği (WHO, 2023) ve buna bağlı ortaya çıkan kaygı, toplumun bütün kesimlerini etkileme potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda birey, aile, grup ve toplum düzeyinde uygulaması olan (Sheafor ve Horejsi, 2014) sosyal hizmet de bu konuda önemli bir rol üstlenmektedir. Literatürde bazı araştırmalar, iklim değişikliği ile kaygı arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Jones, 2017). İnsanlar, iklim değişikliği konusunda artan bir farkındalık geliştirdikçe, geleceğe yönelik endişeleri ve kaygı düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Hart ve Feldman (2016) çalışmalarında iklim değişikliğinin olumsuz etkileri hakkında haberler, medya raporları ve bilimsel çalışmaların bireylerde iklim kaygısını etkileyebildiği ve artırabileceğini ifade etmektedirler (Hart ve Feldman, 2016).

İklim değişikliği kaynaklı kaygının birçok nedeni vardır. İlk olarak, iklim değişikliği, doğal afetlerin sıklığının ve şiddetinin artmasına neden olabilmekte, bu durumun sonucunda da insanlar iklim değişikliği kaynaklı yaşanan afetlerden ve etkilerinden kaygı duymaktadırlar (Brown, 2018). İkincisi, iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması, tarım verimliliğinin düşmesi ve gıda güvenliği sorunlarının ortaya çıkması gibi önemli yaşam kaynaklarını etkilemekte; bu da insanların gelecekle ilgili kaygı duymalarına sebep olmaktadır (Green vd., 2020).

İklim Değişikliğinde Sosyal Hizmetin Yeri ve Önemi

İklim değişikliği konusu, 21. yüzyılın en temel küresel sorunlarından birisi olarak düşünülmektedir. İklim değişikliği ya da iklim krizi gibi isimlerle anılan bu durum, farklı ülkelerde farklı şekillerde hissedilse de toplumlarda bireysel ve toplumsal sorunların da tetiklenmesinde büyük etkiye sahiptir. İklim değişikliği en temelde psikolojik, ekonomik ve kültürel alanda etkisini gösterse de sağlık, eğitim, istihdam gibi konularda toplumsal düzen ve dengenin bozulmasında da etkilidir. İklim değişikliğinin bütün toplumlar için ciddi bir sorun olacağı öngörüsü, toplumun her kesiminde özellikle de gençlerde iklim değişikliği konusunda yüksek bilgi ve bilinç düzeyinin sağlanmasını önemli kılmaktadır. İklim değişikliği en temel insan hakları için bir tehdit, sosyal adaletin sağlanmasının önündeki engellerden birisi olarak, sosyal hizmetin ilgi alanlarından birisidir. Birey ve toplum refahının sağlanması için girişimlerde bulunan sosyal hizmet, iklim değişikliğinin ve krizinin ortaya çıkaracağı eşitsizliklerle de mücadele edecek mesleklerden birisidir.

Sosyal hizmet, birey ve toplum refahını artırmayı amaçlarken, aynı zamanda küresel refah ve düzenin sağlanması amacını da üstlenir. Küresel refah ve düzenin sağlanması hedefiyle bağlantılı olarak da son zamanlarda iklim değişikliği ve etkileri konularında çalışmalar, sosyal hizmet alanındaki uzmanlar ve bilim insanları için de çalışılması gereken konular olmaya başlamıştır (Forman, 2023). Diğer taraftan mesleğin ortaya çıktığı zamanlardan bugüne dek sosyal hizmet uzmanları çevresel etkileşimin müracaatçılar için önemini farkında olmuş ve bu bağlamda çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Forman, 2023; Norton, 2012). Ancak Dorn (2019)'un da belirttiği bu etkileşim sadece müracaatçının sosyal ve aile çevresi değil aynı zaman da doğal çevreyi içermektedir.

Sosyal hizmet uzmanları toplumun en savunmasız nüfusun gruplarına hizmet etmektedirler. Benzer şekilde iklim değişikliğinden de en çok bu savunmasız nüfus gruplarının etkilendiği söylenebilir. Nitekim iklim değişikliği ve eşitsizlikler üzerindeki araştırmalar iklim değişikliğinin halihazırdaki eşitsizliğin dezavantajlı grupları orantısız bir şekilde zarar görmesine neden olduğu ve daha sonra daha fazla eşitsizliğe yol açtığı bir kısır döngü ile karakterize edildiğini göstermektedir (Islam ve Winkel, 2017). Öte yandan en yoksul ve savunmasız insanlar, iklim değişikliğinin etkilerinin yükünü göğüslemekte ancak iklim değişikliğine çok az katkıda bulunmaktadırlar (APA, 2017; OECD, 2015). İklim değişikliğinin etkileri arttıkça, savunmasız milyonlarca insan sağlık sorunları, gıda, su ve geçim kaynağı güvenliği, göç ve zorla yerinden edilme, kültürel kimlik kaybı ve diğer ilgili riskler açısından orantısız zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar (WB, 2023).

Sosyal hizmet, iklim değişikliğinden orantısız bir şekilde etkilenenler gibi en savunmasız kişileri desteklemeye adanmış bir meslek olarak mücadelede önemli bir role sahiptir (Jackson, 2017). Sosyal hizmet, iklim değişikliği konusunda en temelde danışmanlık, savunuculuk, eğitim ve politika oluşturma rolleri doğrultusunda profesyonel destek sunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, iklim değişikliği kaynaklı sorunlarla karşı karşıya kalan bireylere *danışmanlık ve destek hizmetleri* sunmaktadır. Bu

hizmetler, psikolojik destek, kriz yönetimi ve kaynaklara erişim gibi alanları kapsayabilmektedir (Berry vd., 2010). Sosyal hizmet, iklim değişikliğiyle mücadelede politika yapımcıları ve karar vericiler üzerinde etkili bir şekilde *savunuculuk* yapabilecek profesyonel bir meslektir. İklim politikalarının oluşturulmasında ve toplumun iklim konularına duyarlılık kazanmasında sosyal hizmet uzmanlarının rolü büyüktür (Vicente-Mariño ve Mohnen, 2019). Sosyal hizmet uzmanları, iklim değişikliği hakkında *toplumu eğitmek ve farkındalık* yaratmak için çalışmalar yürütebilmekte; okullar, toplum ve kültür merkezleri ve diğer sosyal alanlar aracılığıyla iklim değişikliği konusunda bilgilendirme programları düzenleyebilmektedirler (Vicente-Mariño ve Mohnen, 2019).

İklim değişikliği artan kaygıya neden olmakta ve bu kaygı bireylerin psikolojik sağlığını etkilemektedir (WHO, 2023). İklim değişikliği kaynaklı kaygı, doğal afetlerin sıklığı, su kaynaklarının azalması ve gıda güvenliği sorunları gibi konularla ilişkilidir. İklim değişikliği hem yerel hem de küresel bir boyutta bir sorun alanıdır. Demirel (2023) çevresel krizler ve iklim değişikliği gibi küresel konuların yerel dinamik ve gereksinimler çerçevesinde ele alınması gerekliliğine vurgu yaparken, sosyal hizmetin hem küresel hem de yerel krizlerde işlev ve rollerinin önemini ifade etmektedir. Sosyal hizmetin müracaatçı grupları ve genel toplum refahı üzerinde bölgesel ve küresel sorunlar birçok soruna yol açabilmektedir. Bu sorunlardan birisi de küresel boyutta sorunlara yol açan iklim değişikliğidir. Sosyal hizmet uzmanlarının küresel sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik çabaları bu nedenle önemlidir. Küresel sorunlar ile ilgili farkındalık, sosyal hizmet alanındaki öğrenciler ve çalışan uzmanlar için bir gerekliliktir. İklim değişikliği de küresel bir sorun olarak sosyal hizmet profesyonelleri ve öğrencileri için bir kaygı kaynağı olabilmektedir. Bir konu ya da sorun hakkında yüksek kaygı düzeyi kişilerin sağlıklı yaşam sürmelerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir (Bal, 2010). Larsen (2000) bireylerin iklim değişikliği kaygısını ortadan kaldırmak için bir motivasyona sahip olduklarını belirtmektedir. Bunun yanında Clayton (2020) da iklim değişikliği kaygısının bireylerde işlevselliği tehdit ettiğini ve patolojik bir durum haline geldiğini ifade etmektedir. Çay ve Akpınar (2022) yaptığı çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kaygı yaşamalarının, umutsuzluk gibi durumlarla ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda kişilerin kendi kaygı durumlarının farkında olmaları, kaygı ile baş etme strateji ve eylemleri gerçekleştirmelerinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, iklim değişikliği ile ilgili kaygıyı azaltmaya ve farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal hizmet uygulama alanında birey-çevre etkileşimi konularında çalışmalar yer verilmiş ancak doğrudan iklim değişikliği kaygı durumlarını ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sosyal hizmet öğrencilerinin iklim değişikliği kaygı durumlarını belirleme konusunda gerçekleştirilmiş bu çalışmanın sonuçları ile öğrencilerin çevre-sorun farkındalıkları artırılmış olacak, profesyonel yaşama geçiş aşamasında iklim değişikliğinin olumsuz etkileri ve kaygı ile baş etme eyleme geçme konusunda hazır olmaları sağlanacaktır. Ayrıca bu çalışma, iklim değişikliği ve sosyal hizmet konularında çalışmalar yapanlar için açıklayıcı bir kaynak olacaktır. Bu bağlamda, bu araştırmanın temel amacı sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin iklim kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu kapsamda sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyet, yaş, ders alma durumları, sınıf düzeyleri, gelir durumları ve iklim değişikliği ilgi değişkenlerine göre iklim kaygı düzeyleri incelenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında

birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaç edinen genel tarama modellerinin bir türüdür (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrencilerdir. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme evrendeki her birime eşit seçilme şansı verilerek örnekleme alındığı bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2017). Türkiye'de sosyal hizmet bölümlerinde aktif öğrenci sayısı yaklaşık 15000 olarak tahmin edilmektedir (Yök Atlas, 2023). Bu kapsamda araştırma örnekleminin büyüklüğü % 95 güven aralığı ve % 5 hata payı ile 375 öğrenciye ulaşılması hedeflenmiştir (Etik Araştırma, 2016). Hedeflenen örneklem büyüklüğü doğrultusunda Türkiye'de öğrencisi olan tüm sosyal hizmet bölümü öğrencilerine veri toplama aracı çevrimiçi ortamda iletilmiştir. Ayrıca sosyal hizmet öğrencilerinin yoğun olarak katılım sağladığı sosyal medya ortamlarında da veri toplama için oluşturulmuş form paylaşılmıştır. Yapılan birçok veri toplama girişimine rağmen toplamda 256 öğrenci araştırmaya katılmada gönüllü olmuştur. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1. de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	<i>Değişkenler</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Yaş	18-22 Yaş	192	75
	23-27 Yaş	64	25
Cinsiyet	Kadın	221	86,3
	Erkek	35	13,7
Sınıf	1. Sınıf	52	20,3
	2. Sınıf	68	26,6
	3. Sınıf	78	30,5
	4. Sınıf	58	22,7
Gelirin Algılanması	Düşük	73	28,5
	Orta	160	62,5
	Yüksek	23	9,0
İklim Değişikliğine Yönelik Ders Alma Durumu	Evet	29	11,3
	Hayır	227	88,7
İklim Değişikliği Sizi Ne Kadar İlgilendiriyor?	Hiç ilgilendirmiyor	4	1,6
	Az ilgilendiriyor	28	10,9
	Orta düzeyde ilgilendiriyor	136	53,1
	Yüksek düzeyde ilgilendiriyor	88	34,4
TOPLAM		256	100

Çalışmaya toplam 256 sosyal hizmet bölümü öğrencisi katılmıştır (Tablo 1.) Katılımcıların %75'i (n=192) 18-22 yaş; %25'i (n=64) 23-27 yaş aralığındadır. Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %86,3'ü kadın (n=221), %13,7'si (n=35) erkektir. Çalışmaya katılan sosyal hizmet öğrencilerinin %20,3'ü birinci sınıf, %26,6'sı ikinci sınıf, %30,5'i üçüncü sınıf ve %22,7'si dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Tablo 1.'e bakıldığında katılımcıların büyük bir bölümü (%62,5) gelirlerini "orta" düzey olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların yalnızca %11,3'ünün (n=29) iklim değişikliği ile ilgili

ders/ler aldıkları, %88,7'sinin (n=227) konuyla ilgili ders almadıkları tespit edilmiştir. Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %34,4'ü iklim değişikliğinin kendilerini "yüksek düzeyde ilgilendirdiğini"; %53,1'inin "orta düzeyde ilgilendirdiği" görülmektedir. Araştırmaya katılanların İDKO puan ortalaması 30,97 olarak saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri anket vasıtasıyla toplanmıştır. Anket Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği (İDKO) olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Araştırma öncesi süreçte gerekli araştırma ve uygulama izinleri alınmıştır. Ayrıca araştırma için, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan etik kurul izni alınmıştır (Karar Tarihi: 09.05.2023, Karar Sayısı:54). Araştırma verileri Google Formlar aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayandığı için anket cevaplanmadan önce katılımcılara aydınlatılmış onam formunu onaylamaları istenmiştir. Ankete katılmaya onay veren katılımcıların verileri analiz için kullanılmıştır. Araştırmanın davet linkini öğrencileri ile paylaşımları için sosyal hizmet bölümlerinde görevli öğretim elemanlarına gönderilmiştir.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin iklim değişikliği kaygı düzeylerini etkileyebileceği düşünülen altı sorudan oluşan formdur. Formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, gelir alguları, iklim değişikliğine yönelik ders alma durumları, iklim değişikliği konusundaki ilgilerine ilişkin bilgileri içeren sorular bulunmaktadır.

İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği (İDKO)

İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği (İDKO) 2021 Alan E. Stewart tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sosyal veya küresel etkilerden ziyade iklim değişikliği ile ilgili yakın kaygıyı değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipi 10 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden alınan puanlar toplanarak nihai ölçek puanı elde edilmektedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça iklim kaygısı seviyeleri yükselmektedir (Özbay ve Alcı, 2021; Stewart, 2021). "İklim değişikliği konusunda diğer insanlardan daha fazla kaygılanırım." ifadesi ise ölçeğin ilk ifadesidir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Özbay ve Alcı (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin orijinal versiyonunda maddelerin iç tutarlılık değeri olan Cronbach's alpha ,95 (Stewart, 2021); Türkçe uyarlamasında 0,98 olarak bulunmuştur (Özbay ve Alcı, 2021). Bu çalışmada ise Cronbach's alpha değeri 0,76 olarak belirlenmiştir. Kılıç (2016)'ın da belirttiği üzere Cronbach's alpha değerinin 0.7 ve üstü bulunmasının ölçeğin güvenilir olduğunu anlamına gelmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Analizler yapılmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelenmiştir. Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick and Fidell, 2013). İklim değişikliği kaygı ölçeğinin çarpıklık katsayısı ,095 ve basıklık katsayısı -,152; olarak hesaplanmıştır. Çalışmada veriler normal dağılım gösterdiği için iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için t testi, üç ve daha fazla sayıdaki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA test sonucu anlamlı olan değişkenlerde ise gruplar arası farklılaşmayı belirlemek amacıyla post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

İklim Değişikliği Kaygı Ölçeğinin tek faktörlü modelin doğruluğunu test etmek için SPSS AMOS 23 kullanılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi yapılarak modelin uyumunun tespit edilmesi için birçok farklı uyum indeksi değerlerinden yararlanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2004). Araştırma kapsamında χ^2/sd (Chi-Square Goodness), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), RMR (Root Mean Square Residual), GFI (Goodness of Fit Index), CFI (Comparative Fit Index) ve NFI (Non-Normed Fit Index) değerleri hesaplanmıştır (Tablo 2.). Tablo 2 incelendiğinde RMR, GFI, CFI ve NFI değerleri iyi uyum gösterirken, χ^2/sf değerinin kabul edilebilir olduğu ancak RMSEA değerinin ise zayıf uyum gösterdiği anlaşılmıştır.

Tablo 2. İklim Değişikliği Kaygı Ölçeğinin Uyum İndeks Değerleri ve Uyum İndekslerinin Kabul Sınırları

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu
χ^2/sf	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	3,91
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$\leq 0,08$	0,01
RMR	$0 \leq RMR < 0,05$	$\leq 0,08$	0,04
GFI	$0,90 \leq GFI \leq 1$	$\geq 0,85$	0,95
CFI	$0,95 \leq CFI \leq 1$	$\geq 0,90$	0,95
NFI	$0,95 \leq NNFI \leq 1$	$\geq 0,90$	0,94

Bulgular

Sosyal hizmet öğrencilerinin iklim kaygı düzeylerini ölçmeye çalışan bu araştırmaya toplam 256 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların "cinsiyet, yaş, ders alma durumu, sınıf, gelir algısı, iklim değişikliğine olan ilgi" değişkenlerine göre iklim kaygı düzeylerine ilişkin analiz sonuçları bu bölümde verilmiştir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 3.'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumlarına İlişkin Betimsel Bulgular

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Sx	sd	t	p
İDKO	Kadın	221	31,48	7,60	2-254	3,008	0,003
	Erkek	35	27,74	6,71			

* $p < 0,05$

Tablo 3.'e bakıldığında, katılımcıların cinsiyeti ile İDKO [$t(254)=3,008$; $p<,05$] arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Analize göre, kadınların İDKO aldıkları puanlarının erkeklere göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle kadınların iklim değişikliği kaygı durumları erkeklere göre daha yüksektir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumlarına İlişkin Betimsel Bulgular

	Yaş	N	$\bar{x}$	Sx	sd	t	p
İDKO	18-22	192	31,71	6,87	2-254	3,005	0,003
	23-27	64	28,75	6,76			

* $p<,05$

Tablo 4. incelendiğinde, katılımcıların yaşları ile İDKO [$t(254)=3,005$; $p<,05$] arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre 18-22 yaş aralığında bulunan katılımcıların İDKO aldıkları puanlarının 23-27 yaş aralığında olanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle yaş arttıkça iklim kaygı düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Katılımcıların iklim değişikliği ile ilgili ders alma durumlarına göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin t-testi sonuçları ise Tablo 5.'te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ders Alma Durumuna Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumlarına İlişkin Betimsel Bulgular

	Ders Alma	N	$\bar{x}$	Sx	sd	t	p
İDKO	Ders Alan	29	26,20	7,96	2-254	4,03	0,10
	Ders Almayan	227	31,58	6,58			

* $p<,05$

Katılımcıların iklim değişikliği ilgili ders alma durumları ile iklim kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde katılımcıların ders alma durumları ile İDKO [$t(254)=4,03$; $p>,05$] arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak diğer taraftan iklim değişikliği ile ilgili ders alanların İDKO puanlarının almayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür (Tablo 5.).

Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıfa göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 6.'da verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Sınıflarına Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumları

	<i>f, $\bar{x}$, Sx değerleri</i>				<i>ANOVA Testi Sonuçları</i>						
	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Sx</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
İDK O	1.Birinci Sınıf	52	29,23	5,43							
	2.İkinci Sınıf	68	33,32	7,25	Gruplar İçi	567,87	3	189,293	4,05	0,008*	1-2
	3.Üçüncü Sınıf	78	30,46	6,79	Gruplar Arası	567,87	252	189,293			
	4.Dördüncü Sınıf	58	30,48	7,45	Toplam	12325,8	255				

* $p < ,05$

Yapılan analiz sonucunda katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf ile İDKO[F(3-252)= 4,05; $p < ,05$] arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 6.). İlişkinin hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre birinci sınıfta öğrenim gören katılımcıların ikinci sınıfta öğrenim gören katılımcılara göre İDKO puanlarının daha düşük olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların gelir algılamalarına göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Gelirlerini Algılamalarına Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumları

	<i>f, $\bar{x}$, Sx değerleri</i>				<i>ANOVA Sonuçları</i>						
	<i>Gelir Algısı</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Sx</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
İDK O	1.Düşük	73	31,75	7,43	Gruplar İçi	108,39	2	54,19	1,12	0,32	
	2.Orta	160	30,47	7,06							
	3.Yüksek	73	31,75	7,43	Gruplar Arası	108,39	253	54,19			
					Toplam	12325,85	255				

* $p < ,05$

Tablo 7.'ye bakıldığında katılımcıların gelir düzeylerini algılamaları ile İDKO [F(2-253)= 1,12; $p > ,05$] puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların iklim değişikliği ilgisine göre iklim değişikliği kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların İklim Değişikliğine Yönelik İlgilerine Göre İklim Değişikliği Kaygı Durumları

	İklim Değişikliği İlgisi	<i>f, x̄, Sx değerleri</i>				<i>ANOVA Sonuçları</i>					
		N	x̄	Sx	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
İDKO	1.Hiç İlgilendirmiyor	4	28,5	6,35	Gruplar İçi	3487,0	3	1162,3	3,13	,00*	2-3 2-4 3-4
	2.Az İlgilendiriyor	28	24,5	6,50							
	3.Orta Düzeyde İlgilendiriyor	136	29,3	5,45	Gruplar Arası	3487,0	252	1162,3			
	4.Yüksek Düzeyde İlgilendiriyor	88	35,6	6,40	Toplam	12325,8	255				

*p<,05

Yapılan analiz sonuçlarına göre katılımcıların iklim değişikliği konusundaki ilgi düzeyleri ile İDKO [F(2-253)= 3,13; p<,05] aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 8.) İklim değişikliği “hiç ilgilendirmiyor” diyen katılımcıların İDKO puanları “orta düzeyde ilgilendiriyor” ve “yüksek düzeyde ilgilendiriyor” diyenlere göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Tablo 8. Bakıldığında iklim değişikliği “orta düzeyde ilgilendiriyor” cevabını veren katılımcıların “yüksek düzeyde ilgilendiriyor” cevabı veren katılımcılara göre daha düşük İDKO puanlarının olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Bu araştırma, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin iklim değişikliği kaygı düzeyleri ile yaş, cinsiyet, sınıf, ders alma durumları gibi çeşitli değişkenler arasındaki ilişkinin çeşitli yönlerden incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde temel amaç doğrultusunda bulgular tartışılmıştır. İlk olarak araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun cinsiyetinin kadın olduğu ve yine bu duruma benzer şekilde çoğunluğun 18-22 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Türkiye’de genellikle üniversite öğreniminin 17-18 yaşlarından itibaren başlaması ve öğrenimin ortalama dört yıllık bir süreç olması yaş aralığını destekler niteliktedir. Ayrıca Türkiye’de sosyal hizmet bölümlerinin kadınlar tarafından daha fazla tercih ediliyor olması da araştırmaya katılanların çoğunluğunun kadınlardan oluşmasını açıklamaktadır.

İklim değişikliği kaygı düzeyleri ile cinsiyet arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik değerlendirmede, kadınların erkeklere göre daha yüksek bir kaygı düzeyi olduğuna yönelik anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Literatürde, genel olarak iklim değişikliği kaygısının kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Örneğin, Leiserowitz vd. (2000), iklim değişikliği konusunda kadınların erkeklere göre daha fazla endişe duyduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, McCright ve Dunlap (2011) tarafından yapılan bir meta-analizde, kadınların iklim değişikliği hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları, çevresel sorunlara daha duyarlı oldukları ve daha sık çevreci davranışlarda buldukları belirtilmiştir. Bu çalışmalar araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Kadın ve erkekler arasındaki bu farklılıklar ise, kadınların çevresel değerlere daha fazla önem vermesi, sosyal rolleri ve cinsiyete dayalı algılanan riskler gibi faktörlerle açıklanabilmektedir.

İklim değişikliği kaygı durumları ile yaş arasındaki ilişkiye yönelik olarak 18-22 ve 23-27 yaş aralığı olmak üzere iki farklı yaş grubu arasında 18-22 yaş grubunun diğer gruba göre daha düşük bir kaygı düzeyinde oldukları bulunmuştur. Yapılan araştırmalar, iklim değişikliği kaygısı ile yaş arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. O'Neill ve Nicholson-Cole (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, yaşın artmasıyla birlikte iklim değişikliği kaygısının da arttığı bulunmuştur. Bu çalışma araştırmacının bulgusunu destekler niteliktedir. Yaşa bağlı olarak kaygı durumlarının artmasında kişilerin bilinçlilik ve eğitim düzeylerinin yaşla birlikte artması ya da ilerleyen yaşlarda kişilerin çevre duyarlılığının artmasından da kaynaklandığı düşünülebilmektedir.

Araştırmada, iklim değişikliği kaygı düzeyleri ile iklim ve iklim değişikliği konularında daha önce ders alma durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış olmasına rağmen, iklim konusunda daha önce ders alan öğrencilerin kaygı düzeylerinin diğerlerine kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur. Literatürde yapılan araştırmalar bu durumdan farklı olarak ders alma durumunun kaygı düzeyini artırdığı yönünde bulgular elde etmişlerdir. Kollmuss ve Agyeman (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, iklim değişikliği konusunda eğitim alan bireylerin, iklim değişikliği konusundaki farkındalıklarının ve endişelerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışma araştırma bulgularını desteklememektedir. Literatürde farklı bulguların yer almasının alınan derslerin ve içeriklerinin değişkenlik göstermesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

İklim değişikliği kaygı düzeyleri ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında ilişki olup olmadığına yönelik yapılan değerlendirmede, kaygı düzeyi ile öğrenim görülen sınıflardan 1. ve 2. sınıflar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada, 2. sınıfların birinci sınıflara göre daha yüksek düzeyde kaygı duydukları bulunmuştur. Bu bulgular, öğrenim görülen sınıfın iklim değişikliği kaygısı üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Ayrıca bu araştırmada 1-2. sınıflar arasındaki farklılığın temel nedeni olarak öğrenim görülen sınıf ve eğitim düzeyinin artması ile bilinçlilik düzeyinin de artması düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin gelir algı düzeyleri ile iklim kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde gelir durumu ile iklim kaygısı arasında ilişkinin varlığına yönelik çalışmalar yer almaktadır. Frumkin vd. (2008) yaptığı çalışmada düşük gelir düzeyindekilerin iklim değişikliğinden daha olumsuz etkilendiğini belirtmektedir. Bu çalışmada düşük gelir düzeyinde olanların daha çok etkilenip de, bu çalışmada anlamlı bir ilişki bulunamamasının farklı kültürel yapıdaki araştırma grupları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma araştırma bulgularını desteklememektedir.

İklim değişikliği ilgi düzeylerine yönelik bulgularda araştırmaya katılanların çok az bir kesiminin iklim değişikliğe yönelik hiç ilgi duymadığı, büyük bir kesiminin de orta düzeyde ilgi duydukları, yaklaşık üçte birinin de yüksek düzeyde ilgi duydukları tespit edilmiştir. İklim kaygı düzeyleri ile ilgi düzeyleri arasındaki ilişki incelemesinde en az kaygı duyan kişilerin, iklim değişikliği konusunda hiç ilgi duymayanlar olduğu bulunmuştur. İklim değişikliği konusunda yüksek düzeyde ilgili olanların, yüksek kaygı düzeyinde oldukları da bulunmuştur. Literatürde yapılan araştırmalar da iklim değişikliği kaygısı ile iklim değişikliği ilgi düzeyi arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Lorenzoni vd. (2007) iklim değişikliği konusunda halkın ilgi düzeyini ve kaygılarını incelendiği bir araştırmada, iklim değişikliği konusunda daha fazla ilgi gösteren bireylerin genellikle daha yüksek kaygı seviyelerine sahip olduğu bulgusunu elde etmiştir. Hickman (2020) da iklim değişikliğinin gelecekteki etkileri ile ilgilenen

kişilerin psikolojik problemler yaşadığını belirtmektedir. Bu çalışma araştırma literatür bulgularını destekler niteliktedir.

Sonuç ve Öneriler

İklim değişikliğinin sosyal hizmet öğrencileri üzerindeki kaygı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada, birçok değişkenle kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada sonucunda, kadınların erkeklere göre daha yüksek bir kaygı düzeyinde oldukları, yaşça daha büyük olan grubun da kaygı düzeyinin diğer gruba göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İklim ve iklim değişikliği konusunda daha önce ders alan öğrencilerin iklim kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış olsa da iklim konusunda bilgi ve bilinç düzeyi yüksek olan grubun kaygı düzeyinin diğer gruptan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim görülen sınıf düzeyi ile iklim kaygı durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, üniversite yaşamına yeni başlayan öğrencilerin en düşük kaygı düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Bu durumun en temel nedeni olarak da iklim değişikliği konusunda bilgi sahibi olmamalarının etkili olabileceği düşünülmektedir. İklim değişikliği kaygı düzeyleri ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde gelir düzeyinin arttıkça kaygının azaldığı yönündeki bulgular desteklenmemiştir. Araştırmaya katılan bireylerde iklim değişikliği ilgi düzeyleri arttıkça kaygı düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde cinsiyet farkı gözetilmeksizin toplumun her kesiminde küresel iklim değişikliği, iklim krizi, iklim değişikliğinin bireysel ve toplumsal etkileri ile daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir çevreye yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirmenin yapılması gerektiği düşünülmüştür. Sosyal hizmet gibi meslekler aracılığıyla toplum örgütlenmesi ve toplum eğitimine yönelik profesyonel destek sistemleri kurulması iklim değişikliği kaygısı konusunda yararlı olacaktır. Dahası iklim değişikliği konusunda daha bilinçli ve hazırlıklı bir toplum hedefi doğrultusunda, iklim değişikliği ve krizi konularında daha erken yaşlarda farkındalık oluşturmak için ilköğretimden itibaren konunun güncel tutulmasının fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Toplumdaki iklim değişikliği kaygısının önemli bir halk sağlığı sorunu olabileceği düşüncesiyle sağlık ve sosyal hizmet temelli politikaların geliştirilmesi ve uygulanması toplumsal olarak bir gerekliliktir. Ayrıca küresel bir sorun olan iklim krizinin yerel boyutta insan popülasyonlarına etkisi araştırılmalı ve bu doğrultuda koruyucu ve önleyici çalışmalar gerçekleştirilmelidir. İklim değişikliğinin olumsuz etkileyebileceği dezavantajlı gruplar için yeterli destek sistemleri oluşturulmalı, bu alanda araştırmalar daha da artırılması yerinde bir çalışma olacağı söylenebilir. Eğitim-öğretim sisteminin, iklim değişikliği konusunda daha fazla vurgu yapacak şekilde düzenlenmesi ve sosyal hizmet müfredatlarının bu yönde geliştirilmesi ileriki yıllarda müracaatçıların karşılaşılabileceği sorunlar konusunda sosyal hizmet uzmanlarının hazırlıklı olmasını sağlayabilir.

Kaynakça

AAS. (2023). What is Climate Change? <https://www.science.org.au/learning/general-audience/science-climate-change/1-what-is-climate-change#:~:text=Climate%20change%20is%20a%20change%20in%20the%20statistical%20properties%20of,includ%20averages%2C%20variability%20and%20extremes> [Erişim tarihi: 31.07.2023].

Adger, W. N. (2006). Vulnerability. *Global Environmental Change*, 16(3), 268-281.

- ALA. (2023). Health Impact of Air Pollution. <https://www.lung.org/research/sota/health-risks> [Erişim tarihi: 25.06.2023].
- Allen, M. D. (2020). Climate Change in Alaska: Social Workers' Attitudes, Beliefs, and Experiences. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 310-320.
- Aras, B. B. ve Demirci, K. (2020). İklim Değişikliğinin İnsan Sağlığı Üzerindeki Psikolojik Etkileri. *Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 77-94.
- Bal, H. (2010). İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Korkuları ve Gelişimsel Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Berry, H. (2009). Pearl in the Oyster: Climate Change as Mental Health Opportunity. *Australasian Psychiatry*, 17(6), 453- 456.
- Berry, H. L., Bowen, K., Kjellstrom, T. (2010). Climate Change and Mental Health: A Causal Pathways Framework. *International Journal of Public Health*, 55(2), 123-132.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Kahveci, Ö. ve Demirel, F. (2004). Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 207-239.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 23. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Clayton, S. (2020). Climate Anxiety: Psychological Responses to Climate Change. *Journal of Anxiety Disorders*, 74, 102263.
- Clayton, S., Manning, C. M., Krygsman, K., ve Speiser, M. (2017). *Mental Health and Our Changing Climate: Impacts, Implications, and Guidance*. Washington, American Psychological Association.
- Cunsolo Willox, A., Harper, S. L., Ford, J. D., Edge, V. L., Landman, K., Houle, K., Blake, S. ve Wolfrey, C. (2013). Climate change and mental health: An Exploratory Case Study From Rigolet, Nunatsiavut, Canada. *Climatic Change*, 121, 255-270.
- Çay, M. ve Akpınar, B. (2022). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerine Yönelik Bir Araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 707-734.
- Demirel, B. (2023). Sosyal Hizmet Mesleğinin Küresel-Yerel Bağlamı Üzerine Bir Değerlendirme: Küyerel Sosyal Hizmet. *GAB Akademi*, 3(1), 43-52.
- Dorn, C. (2019). Climate Change and Health: A Call to Social Workers. https://www.socialworkers.org/LinkClick.aspx?fileticket=H0t76Ho_6Ts%3D&portalid=0 [Erişim tarihi: 31.07.2023].
- Etik Araştırma (2016). Bilgi Merkezi. <http://etikarastirma.com/tr/icerik/bilgi-merkezi/10> adresinden erişildi.
- Forman, A. (2023). Social Work, Climate Change and Environmental Justice. 24.06.2023 tarihinde <https://mastersinsocialworkonline.org/resources/climate-change/> [Erişim tarihi: 31.07.2023].
- Frumkin, H., Hess, J., Luber, G., Malilay, J. Ve McGeehin, M. (2008). Climate Change: The Public Health Response. *American Journal and Public Health*, 98(3), 435-445.
- Green, R., Smith, T., ve Johnson, L. (2020). Climate Change and Food Security: Implications for Global Health. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1802.

- Güzel, B. ve Buz, S. (2019). Yeşil Yoksulluk, Çevresel Adalet ve Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 1052-1069.
- Harris, N., Gutiérrez, J. M. ve Jayakumar, A. (2020). Climate Change and Tropical Deforestation: Unraveling The Implications for The Global Carbon Cycle. *Global Change Biology*, 26(3), 1527-1541.
- Hart, P. S., & Feldman, L. (2016). The Impact of Climate Change-Related Imagery and Text on Public Opinion and Behavior Change. *Science Communication*, 38(4), 415-441.
- Hickman, C. (2020). We Need to (find a way to) Talk About ... Eco-Anxiety. *Journal of Social Work Practice*, 34(4), 411-424. <https://doi.org/10.1080/02650533.2020.1844166>
- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) (2018). Global Warming of 1.5°C. 23.06.2023 tarihinde <https://www.ipcc.ch/sr15/> adresinden erişildi.
- IPCC (2015). 5th Assessment Report. 23.06.2023 tarihinde <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar5/>, adresinden erişildi.
- Islam, N. ve Winkel, J. (2017). Climate Change and Social Inequality. *DESA Working Paper No*, 152
- Jackson, K. (2017). Climate Change and Public Health: How Social Workers Can Advocate for Environmental Justice. *Social Work Today*, 17(6).
- Jones, M. (2017). Climate Change Anxiety and Its Impact on Mental Health. *Journal of Anxiety Disorders*, 45, 123-131.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, 24. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, S (2016). Cronbach'ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. *Journal of Mood Disorders* 6(1),47-48.
- Kim, K. H., Kabir, E., ve Jahan, S. A. (2014). A Review of The Consequences of Global Climate Change on Human Health. *Journal of Environmental Science and Health, Part C: Environmental Carcinogenesis and Ecotoxicology Reviews*, 32(3), 299-318.
- Kollmuss, A. ve Agyeman, J. (2010). Mind The Gap: Why Do People Act Environmentally and What are the Barriers to Pro-Environmental Behavior? *Environmental Education Research*, 8(3), 239-260.
- Larsen, R. J. (2000). Toward A Science of Mood Regulation. *Psychological Inquiry*, 11(3), 129- 141. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1103_01
- Leiserowitz, A. (2000). *Gender Differences in Public Understanding of Climate Change*. Yale University, New Haven, CT.
- Lobell, D. B., Burke, M.B., Tebaldi, C. ve Mastrandrea, M.D. (2008). Prioritizing Climate Change Adaptation Needs for Food Security in 2030. *Science*, 319 (5863), 607-610.
- McCright, A. M. ve Dunlap, R. E., (2011). Cool Dudes: The Denial of Climate Change Among Conservative White Males in The United States. *Global Environmental Change*, 21(4),
- McMichael, A. J. (2013). Globalization, Climate Change, and Human Health. *New England Journal of Medicine*, 368(14), 1335-1343.
- Moser, S. C. (2007). *More Bad News: The Risk of Neglecting Emotional Responses to Climate Change Information*. S. C. Moser ve L. Dilling (Ed.), In *Creating A Climate for*

- Change: Communicating Climate Change and Facilitating Social Change (64–80). Cambridge University Press.
- Nicholls, R. J., Brown, S., Goodwin, P., Wahl, T., Lowe, J., Solan, M., ve Hinkel, J. (2019). Stabilization of Global Temperature at 1.5°C and 2.0°C: Implications for Coastal Areas. *Philosophical Transactions of the Royal Society A*, 376 (2119).
- Norton, C. L. (2012). Social Work and The Environment: An Ecosocial Approach. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 299-308.
- OECD. (2015). Poverty and Climate Change Reducing the Vulnerability of the Poor Through Adaptation. <https://www.oecd.org/env/cc/2502872.pdf> [Erişim tarihi: 31.07.2023].
- O'Neill, S., ve Nicholson-Cole, S. (2009). Fear Won't Do It: Promoting Positive Engagement with Climate Change Through Visual and Iconic Representations. *Science Communication*, 30(3), 355-379.
- Reser, J. P., Bradley, G. L., Glendon, A. I., Ellul, M. C., Callaghan, R. (2012). Public Risk Perceptions, Understandings, and Responses to Climate Change and Natural Disasters in Australia, 2010 and 2011. National Climate Change Adaptation Research Facility, Gold Coast.
- Reuveny, R. (2007). Climate Change-Induced Migration and Violent Conflict. *Political Geography*, 26(6), 656-673.
- Searle, K. ve Gow, K. (2010). Do Concerns About Climate Change Lead to Distress? *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 2, 362–379.
- Sheafor, B. W. ve Horejsi, C. J. (2014). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler* (Çeviren, Çiftçi D.B.) Ankara: Nika Yayınevi.
- Shukla, J. (2013). Extreme Weather Events and Mental Health: Tackling the Psychosocial Challenge. *International Scholarly Research Notices*, 2013.
- Stewart, A. E. (2021). Psychometric Properties of the Climate Change Worry Scale. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(2), 1-22.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. Pearson Publication.
- UNEP (2021). Climate Change: Adaptation Gap Report 2020. <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2020> [Erişim tarihi: 18.06.2023].
- UNHRC (2021). Disability, Displacement and Climate Change. <https://www.unhcr.org/media/disability-displacement-and-climate-change> [Erişim tarihi: 21.05.2023].
- Vicente-Mariño, M. ve Mohnen, A. (2019). Social Work, Environmental Issues and Sustainability. *Social Work Education*, 38(3), 275-286.
- WB (World Bank). (2020). Climate Change: Overview. <https://www.worldbank.org/en/topic/climatechange/overview> [Erişim tarihi: 18.06.2023].
- WB. (2023). Social Dimensions of Climate Change. <https://www.worldbank.org/en/topic/social-dimensions-of-climate-change#1> [Erişim tarihi: 18.06.2023].

WHO (World Health Organization) (2023). Climate Change and Human Health WHO Calls for Urgent Action to Protect Health from Climate Change - Sign the Call, <https://web.archive.org/web/20210103002854/https://www.who.int/globalchange/global-campaign/cop21/en/> [Erişim tarihi: 18.06.2023].

Yök Atlas (2023). *Yükseköğretim Bilgi Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Erişim tarihi: 23.06.2023].